

**FEEST
VAN DE
ADEGEMSE
VIJFTIGJARIGEN**

10 oktober 1992

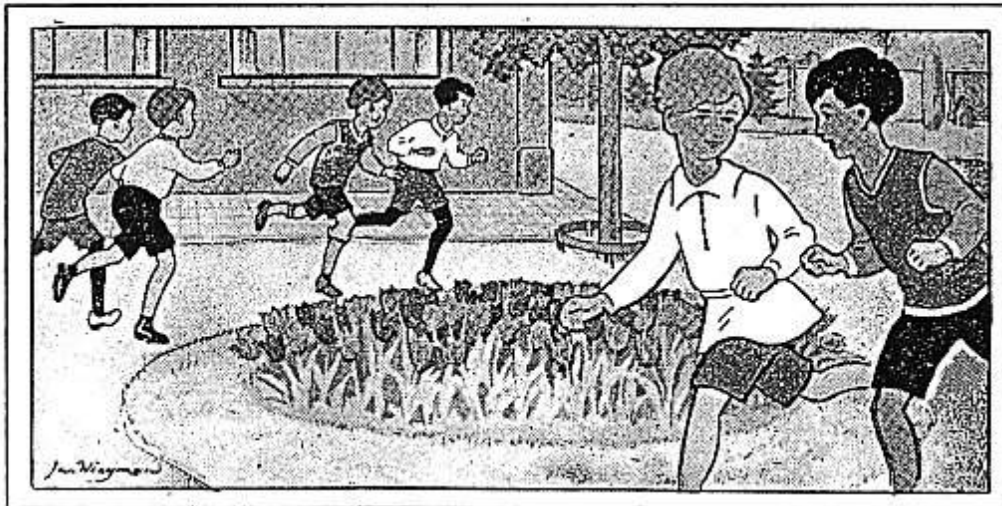
1942 - 1992

ONZE LAGERE SCHOOLTIJD

(1948 - 1956)

Herinneringen aan de kleuterschool blijven zeer wazig. Ergens ver weg in ons geheugen zien we het ijzeren hek met de daarachter liggende toegang met langs de rechterkant de muur van het kerkhof. De kleuterklassen bevonden aan de linkerkant, achter de tuin van de familie De Lobel. Zeer vaag zien we een zuster die ons manteltje uit- en aantrok en we herinneren ons ook de bliken broodtrommel waarin een boterham stak, met soms wat snoep .

Onze belangrijkste bezigheden bestonden uit weven en prikken. Hoeveel last hadden onze ongeoefende vingertjes niet om de flinterdunne helgekleurde papierreepjes op de gepaste plaats tussen het weefmatje te wringen. En welke mooie eendjes, boompjes en andere figuurtjes prikten we niet uit een sjabloon dat op een op een bruin vilten matje lag? Het is alsof we het matje nog voelen. En dan die blokkendoos waarmee zulke aardige huisjes en muurtjes konden worden gebouwd, urenlang kon je er mee bezig zijn!

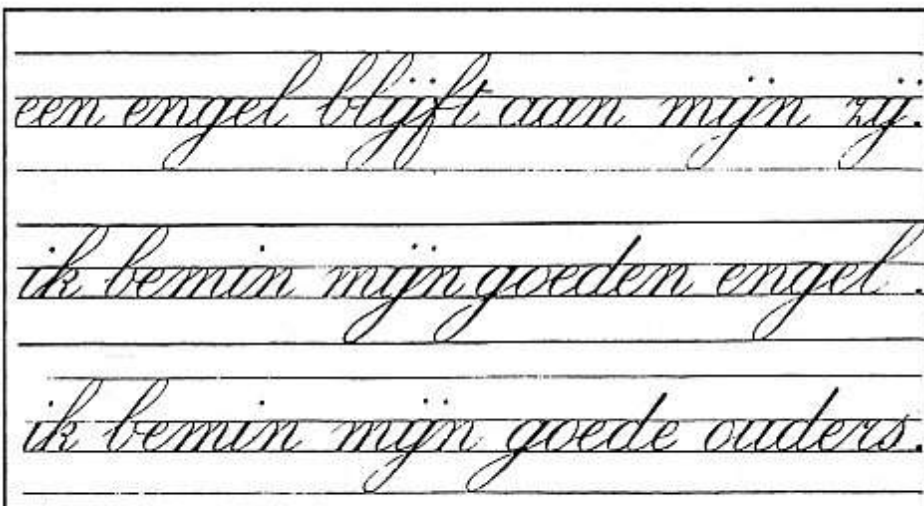
Het bezoek van Sinterklaas met zijn zwarte Zwarte Piet zien we nog zo voor onze ogen. In plaats van naar huis te gaan liepen we af en toe eens langsheen de beek om te kijken naar de schrijverkes, de watertorren en om misschien af en toe eens een stekelbaarsje te verschalken. Dat de Sint werkelijk alles wist en een heilig man was bleek toen hij uit zijn boek onze verboden zijstapjes voorlas en ons vermaande om toch maar onmiddellijk na school rechtsreeks naar huis te gaan. Het was een weinig geruststellende gedachte te weten dat er iemand alles van je wist en dat daarenboven ook ook noteerde om het je ten gepaste tijde onder de neus te kunnen wrijven.

De eerste stap naar het eerste studiejaar op de 'koer' van de jongensschool is nagenoeg geheel uit onze memorie weggewist. Uit het aanwezigheidsregister blijkt dat het schooljaar 1948 - 1949 aanving op maandag 6 september en duurde tot en met woensdag 20

juli. Er werd les gegeven van maandag tot zaterdagmorgen, zelfs op woensdagnamiddag was er geen halve dag vrijaf, enkel op zaterdagnamiddag en op zondag was er geen klas. Er waren echter wel heel wat vrije dagen:

8 september:	O.L.Vrouw Geboorte
10, 11 en 12 oktober:	Kermisverlof
1 en 2 november:	Allerheiligen en Allerzielen
11 november:	Wapenstilstand
15 november:	Feestdag van de Koning
8 december :	O.L.Vrouw Ontvangen
25 december - 6 januari:	Kerst- en Nieuwjaarsverlof
2 februari:	O.L. Vrouw Lichtmis
10 februari:	Tentoonstelling Gent
19 februari:	Gedurige Aanbidding
19 maart:	H. Jozef
25 maart:	O.L. Vrouw Boodschap
4 april:	Plechtige Communie
17 tot 30 april:	Paasverlof
9 mei:	H. Bloeddag
10 mei:	Conferentie
20 mei:	Naamdag pastoor
23 mei:	Gewoon verlof
26 mei:	O.H. Hemelvaart
6 juni:	Tweede Sinksendag
16 juni:	H. Sacramentsdag
11 en 12 juli:	Kermisverlof

Juffrouw Elsa Ginneberge blijft nog zeer levendig in onze gedachten rondwalen. Ze leerde ons lezen, rekenen en schrijven. Om ons de letters van het alfabet aan te leren gebruikte de juf didactische kartonnen platen waarop de aan te leren letter van klein naar groot stond afgebeeld. Zo moesten wij hem tientallen keren uitspreken: .. ... oooo OOOOO ! Op de plaat reed daarbij een fietser in een gracht. Nooit zullen we de decameterketting vergeten. Immers, wie zich niet gedroeg mocht vooraan op de trede plaatsnemen om door de juffrouw deskundig in de ketting te worden gewikkeld. Wat een vernedering en schande voor het slachtoffer! En wie stond er nou niet die ene keer op de trede?

Het 'klasje' van juffrouw Ginneberge bestond uit de volgende Adegemse bengels:

Basslé Lucien	D'Hoore Wilfried	Ros Carlos
Crul Willy	Dobbelaere Jozef	Sesselle Noël
De Baedts André	Gailliaert Marnix	Stul Cyriel
De Baets Cyriel	Helslander Carlos	Van Cleemput Oswald
De Busscher Georges	Lannoy Roland	Van Houcke Eric
De Busschere Marnix	Longueville Albert	Van Loo Willy
Declercq Firmin	Notteboom Hugo	Veirman Robert
De Clercq Gilbert	Pauwels Raymond	Vervaet Noël
De Kesel Leo	Pollier Albert	Van Vooren Etienne
De Meyere Etienne	Pollier Julien	

Het was ook in het eerste leerjaar dat we werden voorbereid op onze Eerste Communie. Pastoor Van Damme liet alles maar in handen van de juffrouw want zelf kon hij niet zo goed overweg met het jonge volkje. We leerden de elementairste vragen van de catechismus van buiten zonder er de diepere inhoud van te begrijpen:

Wat is het teken van de christenmens?
 Waar is God?
 Ziet en weet God alles?
 Is er meer dan één God?
 Hoeveel Goddelijke personen zijn er?
 Zijn er engelen die bijzonder bewaren?
 Wanneer is Jezus Christus ten hemel geklommen?

en meer van die diepzinnige vragen die we helemaal niet begrepen maar toch van buiten leerden. Om ons te leren communiceren gebruikte de juffrouw haar grote sleutel van de klasdeur. Eén voor één kregen we die op onze tong gedrukt en dit zonder dat hij ook maar één keer werd schoongemaakt. We dachten er niet bij na en niemand werd er ziek van. De eerstecomuniedag verliep zonder veel poespas: naar de mis, ons links en rechts gaan 'tonen', en dan thuis boterkoeken of rozijnebrood eten. Daarmee was de kous voor de meesten van ons af. Van een vrije dag voor de eerste communicantjes was helemaal geen sprake. Wel moesten we voortaan naar de zondagsmis en moesten we de maandelijkse Eerste Vrijdagmis bijwonen. Die mis begon, weer of geen weer, winter of zomer, om zeven uur 's morgens. De meisjes zaten aan de linkerkant, wij aan de kant van de preekstoel. Wat we ervan onthouden is dat alles zo verdraaid lang duurde en verroeren was er niet bij want de meesters (be-)waakten.

Een actie die doorheen heel de lagere school liep was de missieweek, bekroond door Missiezondag. Die week ging praktisch elk jaar door rond de oktoberkermis. Het missiezakje stond op de schouw in de keuken en in plaats van veel op de molentjes te gaan zitten verdween een deel van het kermisgeld in ons missiezakje. We droegen de missies dan ook geen goed hart toe...

Een even belangrijke dag was de processiedag die uitging op Onze Lieve Heer Hemelvaart en op Onze Lieve Vrouw Hemelvaart. Steeds was iedereen benieuwd of ze ja dan neen aan de processie zouden mogen deelnemen. Er waren 'vaste' waarden voor de processie, wij echter behoorden tot de wisselende garde. Het geluk kon niet op als we bij de uitverkorenen behoorden, het verdriet eindeloos als we aan de kant van de weg, naast het beeld van Onze Lieve Vrouw of van het Heilig Hart, al naar gelang het geval, de processie zagen voorbijtrekken en klasgenootjes mooi verkleed zagen passeren. Wie goed zijn best deed was echter zowat verzekerd van een vaste plaats en dat er soms discrete démarches werden gebruikt om de deelname te verzekeren, daar hadden we toen nog geen weet van.

In het tweede leerjaar zaten we voor het eerst bij een meester. Vanzelfsprekend was de aanpak geheel anders dan bij de juffrouw. Meester Robert Schelstraete was een man van weinig woorden die orde en tucht op deskundige wijze wist te handhaven. Hoe dikwijls dreigde hij niet ons in het kolenkot op te sluiten? Toen dit dan ook op een keer effectief gebeurde keelden we de hele speelplaats in rep en roer.

We zaten vooraan rechts, net onder het bureau van de strengogende onderwijzer, aan het raam dat uitgaf op de speelplaats. Op zekere namiddag mochten we op een gehalveerd tekenblad met kleurkrijtjes een zeezichtje tekenen. Eén voor één mochten we ons meesterwerkje komen tonen aan de meester. In de rij staand zag ik dat er bij sommigen een vlucht meeuwen op hun werkje getekend stond. Haastig terug naar de bank en er de meeuwen bijgetekend. Dat bekwam me zeer slecht, want het was de meester himself die er de meeuwen had bijgetekend. Met een paar klinkende oorvegen vloog ik terug op mijn bank, mijn tekening belandde in de vuilnisbak. Van een zachte aanpak was in onze tijd nog helemaal geen sprake.

Achteraan in de klas bij meester Schelstraete stond een kast waarin kleurige bijbelse en andere platen staken. Het was een feest als de meester er een uithaalde en er dan ook nog over vertelde. Nog mooier werd het als we de plaat mochten overtekenen. Minder prettig was dan weer het van buiten leren en het afdreunen van de tafels. Wat zweetten we soms water en bloed als het onze beurt was om die van zes, zeven of acht af te dreunen. Eén enkele hapering werkte onmiddellijk op het humeur van onze onderwijzer. Maar ook het tweede leerjaar spartelden we zonder veel kleerscheuren door.

Een wel heel bijzonder en droevig gebeuren was het verongelukken van Etienne De Meyere, wonend aan de Prins Boudewijnlaan. Etienne werd door een auto gepakt terwijl hij achter een bal aanliep die op de rijweg rolde. Na het paasverlof was hij nog op maandag 24 april naar school gekomen, het ongeval gebeurde kort na het eindigen der lessen. Op dinsdag 25 april was onze medeleerling er niet meer... We zagen de zenuwachtige

meesters, de lege plek in de klasrij en de lege bank in de klas. Tijdens de begrafenis werden we geconfronteerd met reëel verdriet. Nog steeds als we voorbij het ouderlijk huis van Etienne rijden denken we aan het verschrikkelijke voorval.

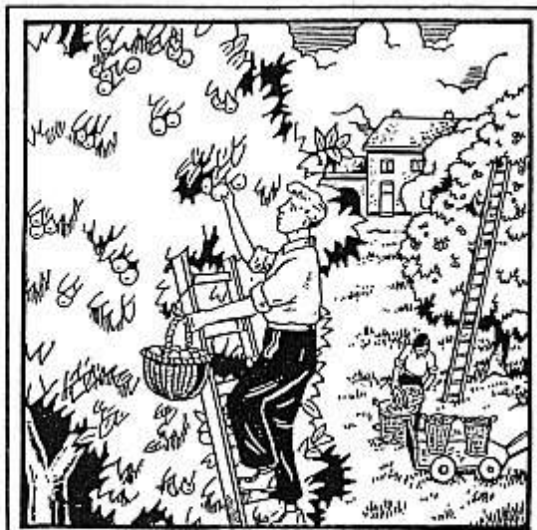
In het derde leerjaar kwamen we bij meester Albert De Schepper terecht die helaas enkele maanden terug overleden is. Meester De Schepper kon heel mooi op bord tekenen, voornamelijk bijbelse taferelen toverde hij voor onze ogen. Hij tekende alles heel natuurgetrouw over en kleurde het tafereel in felle kleuren, meestal op de rechtervleugel van het bord. Soms bleven die tekeningen wel erg lang staan, zo kon er een tijdje voor Pasen nog een kersttafereel op bord staan.

We zaten toen nog in de klas achter het gemeentehuis,

tegenwoordig de gewezen raadszaal van de gemeente Adegem, te bereiken via het 'klein koerke' dat aan de elektriciteitscabine paalde, strikt verboden terrein overigens. Achteraan in de klas bevonden zich ingemaakte kasten. Op een dag beloofde de meester dat ik eens met de binnenkant van die kasten zou kennismaken als ik niet oplette of zweeg. De dreiging klonk zo ongeloofwaardig dat ik er maar weinig acht op sloeg. Helaas, het bekwam me bijzonder slecht, want op zekere keer greep de meester mij beet en luttele seconden later lag ik te kermen op een plank in die donkere muffle kast. Dat waren nog eens tijden!

In het derde leerjaar kregen we een heuse *Nederlandse Spraakkunst* en beschikten we over *Zeker en Vaardig* om er sommen uit te maken en leeslesjes lazen we uit *Stil en Goed*.

Omstreeks maart (of was het vroeger?) verhuisden we met de hele klas naar de grote speelplaats, we zaten nu naast het vierde leerjaar van meester Transon. De maand april kwam eraan, de meimaand was in zicht. Op 1 mei was het een traditionele verlofdag, met een paar vrienden hadden we reeds afgesproken om te gaan spelen in de Weide en op Spanjaardshoek. Toen kon dat nog, de straat was ons spelterrein. Het vijftigjarig huwelijksjubileum van onze grootouders kwam roet in het eten gooien. Veel liever waren we de velden ingetrokken, blikjes gaan vangen, of dikkopjes, vogelnesten zoeken, kattenkwaad uithalen ... Ik mocht wat blij zijn dat het jubileum er was: de 'maten' hadden met 'stekskens' gespeeld (en misschien zelfs stiekem sigaretten gepaft) achter een strohopper en die was door een ongelukkig toeval in de fik gevlogen. Wat een heibel daar werd rondgemaakt! De 'helden' liepen er een paar dagen bedrukt bij, maar na een poos

1. In het magazijn staan er 300 tonnetjes appels.
270 tonnetjes peren.
Hoeveel tonnetjes fruit?
2. Er worden 100 tonnetjes appels en 80 tonnetjes peren geleverd. Hoeveel tonnetjes zijn er nog in magazijn?
3. Hoeveel mandjes pruimen van 9 kg kan men vullen met 645 kg pruimen als er 25 kg afval is?
4. 2385 kg pruimen. Hoeveel mandjes van 25 kg? Er zijn 185 kg minderwaardige pruimen die niet mogen ingepakt worden.
5. 12 zakken appels (50 kg per zak). Hoeveel tonnetjes van 35 kg? Hoeveel kg over?
6. Een boom kersen gekocht voor 850 fr. Hij bracht 225 kg kersen op tegen 7 fr het kg? Wat gewonnen?
7. Bedenk nu zelf enkele vraagstukjes en los ze op.

was het voorval vlug vergeten en wachtten er andere avonturen .

Reeds toen we in het derde leerjaar zaten konden we af en toe de vioolklanken horen die meester Camiel Transon uit zijn wondere instrument toverde. 'Toske' was een bijzonder gevoelig man, een stukje kunstenaar, die veel van muziek hield. Hij leerde ons rond de speelplaats m a r c h e r e n t e r voorbereiding van de Canadese dag. Daarbij

hield hij wel van perfectie, want dat marcheren viel soms wel eens heel lang uit. Bij meester Transon ging de wereld een stukje verder open: in de lessen over ons milieu leerden we over van alles en nog wat: aardrijkskunde, natuurkennis, enz.

Het was een meester met veel geduld. Zo schreef hij eens dagen na elkaar in zijn agenda: het voltooid deelwoord. De inspecteur nam daarover een proef af en het resultaat viel maar magertjes uit, waarop de meester repliceerde: " 't Is niet omdat het in mijn agenda staat dat ze het ook kennen!" Ze, dat waren wij dus.

In het vijfde leerjaar, bij meester Pieter Van Cleemput, zaten we samen met het zesde, een graadsklas dus. Het was in die tijd ook al de gewoonte dat ouders hun kinderen naar een of ander college stuurden. Wij hadden het geluk nog een poosje onder de kerktoren te mogen blijven . Het schooljaar 1952 - 1953 , het jaar waarin we in het vijfde leerjaar zaten, kende een merkwaardige start: er heerste namelijk een polio-epidemie waardoor het schooljaar pas op maandag 15 september 1952 kon beginnen, iedereen genoot van veertien dagen extra vakantie. In het vijfde en zesde leerjaar samen zaten er toen 46 leerlingen, een aantal waar de huidige meesters en juffrouwen een langdurige depressie zouden aan overhouden. In die jaren was dat echter heel normaal, niet te verwonderen dat de meesters er met de harde hand doorgingen. Niet alle kinderen waren lammetjes , hier en daar zat er wel eens een katje tussen dat niet zonder handschoenen vast te pakken was!

Enkelen deden nog het 7de en 8ste leerjaar bij meester Germain Boes die toen schoolhoofd was, maar voor de meesten onder ons betekende het zesde leerjaar het definitieve afscheid van de lagere school en daarmee ook wel van onze onbezorgde kindertijd. In het zesde leerjaar, schooljaar 1953 - 1954 , zaten we met vijftien in de klas:

Crul Willy
Crul Roger
De Busscher Georges
Declercq Firmin
De Rocker Daniël

De Rocker Etienne
De Vuyst Marain
Dobbelaere Jozef
Notteboom Hugo
Pollier Albert

Sesselle Johan
Sesselle Noël
Van de Castele Benoni
Van Loo Willy
Veirman Robert

Eerlijk.

Jantje speelde in de tuin. De perziken waren rijp. *Wat* zagen ze er goed uit. Zij bloosden zo heerlijk. Jantje keek met begerige blikken naar het fruit.

„*Proef maar, jongen,*” fluisterde de duivel. „*'t Is stelen,*” zei de engel.

Jantje aarzelde een ogenblik. *Maar* hij was een eerlijke jongen. Hij raakte aan geen enkele vrucht.

En de duivel was woedend. *Maar* de engel was blij.

VRAGEN : De 2de zin is een zin met het koppelwerkwoord « zijn ». — Welke woorden delen hier iets mee van het onderwerp? Hoe noemt men deze woorden? (Regel 42.)

Van de oorspronkelijke groep van 29 leerlingen die hun lagere school startten in het eerste leerjaar bleven er amper 9 leerlingen over: Crul Willy, De Busscher Georges, Declercq Firmin, Dobbelaere Jozef, Notteboom Hugo, Pollier Albert, Sesselle Noël, Van Loo Willy en Veirman Robert.

Lezen deden we uit 'Stil en Goed'. Het eerste lesje dat erin voorkwam ging over "Een man van de daad", pater Damiaan. Er stond ook een lesje in over het oprichten van de obelisk op het Sint-Pietersplein in Rome onder de titel: "Maakt de koorden nat", een verhaal om nooit te vergeten. Bij de in het boek afgedrukte plaatjes mochten we een opstel schrijven bv. over "Kom hier mijn beestje, zei Keesje, maar hij was mis" waarbij Keesje een egel probeerde vast te nemen. Er stonden ook gedichten in: O Kruise de Vlaming, Boerke Naas, Het pijpje, enz. De "Practische Nederlandsche Spraakkunst" stond vol aartsmoelijke en nu heel vervelend lijkende invuloefeningen (au, ou; ei, ij; oei, ui, ieu, eeu), dt-oefeningen, woordenschat, enz.

Rekenen leerden nog steeds uit "Zeker en Vaardig" en wie dit rekenboek vandaag nog eens ter hand neemt valt het op welke moeilijke oefeningen er wel instonden. In het boek van het derde leerjaar staan oefeningen die de huidige kinderen pas in het vijfde leerjaar oplossen en met veel oefeningen uit het boek van het vierde leerjaar zouden die uit het zesde het nu beslist lastig hebben. Een vraagstukje als voorbeeld: "Een boer kocht een koe, een vaars en een varken voor 31 000 fr. Het varken kostte 3000 fr, de koe en de vaars hadden dezelfde waarde. Wat kostte de vaars?" En wie lost deze oefening eventjes op? $0,25 \text{ m}^2 + 1/2 \text{ m}^2 = \dots \text{ dm}^2$! De "Belgische Geschiedenis" startte met de les "Toen de mensen in holen woonden". Het boekje was geïllustreerd met in het blauw afgedrukte kleine plaatjes van nogal bedenkelijke grafische kwaliteit. We maakten er kennis met de moedige sergeant De Bruyne, met Gabriëlle Petit, de brigade Piron, enz. Praktisch één derde werd door de Tweede Wereldoorlog ingenomen en was in een zeer patriottische stijl geschreven. "Lessen uit de Bijbelsche Geschiedenis" van de hand van meester D'Haese uit Zwijndrecht was een boekje waarin mooie bijbelse taferelen waren afgedrukt. Gewijde geschiedenis deden we bijna allemaal graag, als 't maar vertellen was. Het boekje opende met "De Schepping der Wereld": op het plaatje stond een strenge God met links van hem Adam en Eva, zedig de armen voor de naakte borst, en rechts het paradijs. Een lesje of vier verder stond diezelfde God met een vernietigende blik te kijken naar de zich verstoppende zondige mensen: "Ach! nu het te laat is, zien Adam en Eva welk groot kwaad zij bedreven hebben, en vol schaamte gaan zij zich verbergen."

In die tijd schreven we meestal op een lei die we twee à drie keer per jaar moesten meenemen naar huis om ze blank te schuren.

16. Kom hier, mijn beestje, zei Keeske, maar hij was mis.

Af en toe mochten we eens een lesje in ons schrift pennen. Dat gebeurde met een ballonnetjespen die krassend op en neer ging en die gedoopt werd in de inktpot die in het midden van de bank in een cirkelvormig gat stak. Een klein drama was het als er tussen pot en papier een druppel inkt op je blad terecht kwam. De vlek bleef je het hele jaar in je schoonschrift achtervolgen. De inkt zelf werd gemaakt aan de regenput op de speelplaats.

De meeste van die schriftjes zijn verdwenen. Jozef Dobbelaere heeft er gelukkig enkele weten te bewaren ! Het eerste is een soort WO-schrift met tekstjes over meetkundig rekenen, over ons kanton, over enkele Belgische wetten, delfstoffen, sport, woningen, planten, enz. Uit dit toch wel unieke document nemen we volgend stukje over dat handelt over de toen bloeiende klompenhandel:

De klompenmakerijen in België

Reeds van in 1830 trof men in België drie voornamelijk centra van klompenmakerijen aan: het land van Waas, tussen Samber en Maas, en de streek van Sint - Hubert. Weldra kwamen de klompenmakerijen van Diest ook in aanmerking. Thans treft men in veel dorpen van ons land klompenmakerijen aan. Het is de provincie Oost - Vlaanderen die tegenwoordig de meeste klompen voortbrengt. Onze Vlaamse klompen worden zelfs in Holland verkocht. Onze klompenmaker De Laere verkoopt zijn klompen in de winkels van Adegem en omliggende dorpen.

Een ander schrift was geheel en al gewijd aan Moedertaal. Spraakkunstlesjes, woordenschat, gedichtjes, liedjes en opstelletjes

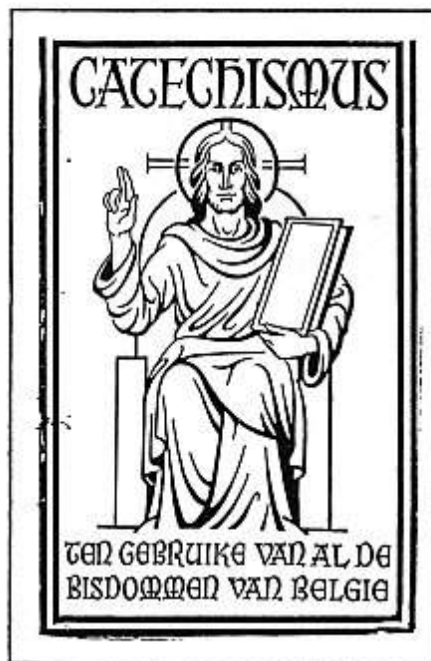
volgden elkaar op. Ook staan er twee nieuwjaarsbrieven in: één voor onze "Zeer Lieve Ouders", en één voor onze "Zeer Lieve Peter" waarin we lezen dat onze peter bijzonder bezorgd was om van ons een "welopgevoede jongen te maken". En verder: "Ik beloof U mijn best te doen door altijd mijn kinderlijke plichten van gehoorzaamheid, vlijt en en werklust stipt te volbrengen. Elke dag stijgt mijn kinderbede ten hemel, opdat de Goede God immer zijn zegenende hand over U zou uitstrekken." Vandaag de dag ziet de inhoud van een nieuwjaarsbrief er enigszins anders uit.

Een opstel over het slachten van een varken, waarvoor iedereen een halve dag mocht thuisblijven, willen we niemand onthouden en omwille van de authenticiteit bewaren we de oorspronkelijke spelling:

Zwijntjeskermis

Op een koude decembermorgen werd ik gewekt door het blaffen van onze hond. Ik peinsde in mijn eigen de slachter is daar al. Ik klede mij aan en ging naar beneden. De tafel stond al gedekt om te eten. Als ik geeten had ging ik naar buiten. Ik ging naar het kot en zag dat de slachter bezig was met onze knorrepot te zelen. Als hij gezeeld was dreven ze hem al knorrend naar zijn strobed. Daarna trokken ze hem omver. Dan sprong de slachter op zijn nek en stak hem een dodelijke steek toe. Mijn moeder moest bloed vangen voor de bloedworst. Als hij dood was staken ze het stro in brand. Toen hij geroostert was deden ze hem open. De slachter deed knorrepots schoenen af. Daarna sneed hij de hespen uit, en dan de darmen enz... Daarna deed hij knorrepot heel aan de kant. Moeder was bezig met lever te braden. Wij zette ons bij en aten lekker van de goede brokjes. Dit was zwijntjeskermis.

Per trimester kregen we allemaal een "BULLETIJS" mee naar huis, de "kampstrijden" waren dan al achter de rug. Veel is er op dat gebied nog niet veranderd: enkel voordragen en zang werden bij TAAL ondergebracht. Van die "kampstrijden" herinner ik me niet zo bijster veel. Ook van deelname aan de toen erg geroemde kantonale examens blijft de herinnering erg vaag. De "zeven weken" waren van een geheel andere aard en die "grote lering" blijft bij de meesten onder ons dan ook tot op de dag van vandaag in het geheugen geprent. Zeven weken voor we onze plechtige communie deden (zondag 4 april en maandag 5 april 1954) dienden we zowat de hele catechismus van buiten te leren. Het waren voornamelijk de moeders die ervoor zorgden dat hun aanstaande communicant eervol uit de strijd kwam. Pastoor Van Damme noteerde de resultaten nauwkeurig in een zwart cahier en iedereen wachtte angstig af of hij wel in de prijzen zou vallen. Weliswaar moesten we nooit hopen op de eerste plaatsen, want het

AANGENOMEN JONGENSSCHOOL
ADEGEM

Schooljaar 1954-1955

BULETIJN

6de studieopg. op 16 leerjaar bekruipen bij de plaats.

GEDRAG *Heinrich*
VLIJT *Heinrich*
BELEEFDHEID *Heinrich*
ORDE en NETHEID *Heinrich*

Directie Dr. Binn. Adegem

LEERVAKKEN	Te behalen punten	Behaalde punten	Behaalde plaats
Godsdienst en H. Geschiedenis	40	38	
Zedelijke en Staatsburgerlijke Opvoeding	20		
Opstel	30	26	
Taal	Dictee	25	23
	Spraakkunst - Onlezing	25	25
Lezen	10		
	Voordragen en Zang	10	17
Wiskunde	Rekenen en Meetkundig Stelsel	40	36
	Vormleer - Meetk. Tekener	25	23
Algebra	10		
Aandrijfskunde	20	19	
Vaderlandse Geschiedenis	20	18	
Natuurkennis	Landbouw	20	
	Gezondheidsleer	20	35
Handel	20		
Tekenen	20	18	
Schrift	10	8	
Persoonlijk werk	100	77	
TOTAAL		356	98 ^{de}

Adegem, *S. Maert*
HET SCHOOLHOOFD.

1954
DE ONDERWIJZER.

gerucht deed de ronde dat die plaats en hoe-dan-ook voorbehouden bleven voor de Adegemse fine-fleur. Wat deze keer niet het geval was! Jozef Dobbelaere sleepte, samen met Oswald Van Cleemput, de eerste plaats in de wacht en mij bedacht de pastoor met een vijfde plaats, waarschijnlijk omdat ik misdienaar was!

De Canadese plechtigheid was ook een jaarlijks terugkerend evenement. We namen er met het meeste genoegen aan deel, want er was daar een mevrouw bij die ons na de plechtigheid tracteerde op een reep lekkere chocolade. Dus als de meester vroeg: "Wie kan er zondag komen?" gingen de meeste vingers strak de hoogte in. Ik geloof dat het in het vijfde leerjaar was dat ook mijn vinger die zaterdagmorgen de lucht inging om op zondagnamiddag een bloemruiker te gaan neerleggen. Wat ik echter niet wist was dat de echtgenote van boerke Sierens, Maria Van Vlaanderen, die ochtend bij

ons thuis was geweest met de boodschap dat we via hun hoeve gratis de motorcross mochten bijwonen welke doorging op de ringbaan van het gewezen vliegveld. Weg Canadees kerkhof! Gratis naar de cross! Mijn moeder was al blij dat het gezeur over het hoge inkomgeld deze keer niet moest plaatsvinden. Ik zal die cross nooit van mijn leven vergeten: maandagmorgen kreeg ik me daar zo'n verwijten naar het hoofd geslingerd dat ik ze me nog steeds herinner. Naar uitleg werd - helaas - niet geluisterd!

Op de speelplaats volgden de spelperiodes elkaar met de regelmaat van een klok op: toltijd, pikkeltijd, hoepeltijd, knikkertijd, vliegertijd, de tijd van het meikevers vangen, van het 'klakkebussen' maken, van het schieten met 'rekkers' (rubberen rondjes uit een oude fietsband gesneden), enz. Katapulten waren ten strengste verboden en werden dus vlijtig gemaakt. De speeltijd was altijd te kort maar de schoolbel klingelde wel eens te laat, vooral dan als er op het dorp iets was voorgevallen waarover de meesters druk moesten discussiëren, en er viel nogal wat voor in Adegem. De lange speeltijd die we eraan overhielden waren voor ons een geschenk.

Tijdens de vliegertijd pakte Albert Pollier altijd uit met van die mooie sierlijke papieren zwaluwvliegertjes waar wij

allemaal jaloers op waren, onze bommenwerpers konden het niet halen tegen zijn jagers. Het was een gedeponeerde model want niemand kon die wondervliegertjes namaken. Wij waren al blij als onze vlieger het een paar seconden uithield in de lucht, Albert zijn zwaluwen bleven soms wel een minuut sierlijke kapriolen maken in de lucht.

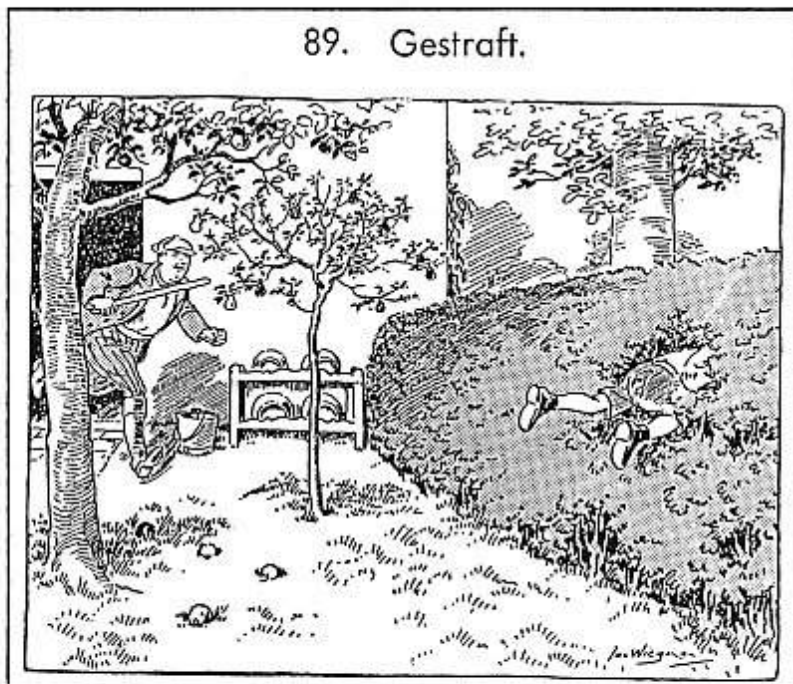
Als het knikkertijd was moest je tegen het einde van de speeltijd opletten geen 'marbels' meer in het cirkeltje te hebben want er werd geroepen: "Elk zijne wiest" en weg waren de knickers. Je moest ook goede afspraken maken bij het begin van het spel. Zo kon het gebeuren dat de verliezer zei dat er uit "leute" was gespeeld terwijl dat helemaal niet was afgesproken. Het tolleren kregen wij nooit echt goed onder de knie. Er waren kerels bij die van alles en nog wat deden met hun 'top': hem langs een draadje laten lopen, een andere tol middendoor schieten, op hun hand laten tolleren, van de ene hand naar de andere hand gooien, en meer van dat moois. Verder speelden we meestal 'nikkeladde' of tikkertje, overloperij en zelfs verstoppertje.

Tegen dat de "pikkeltijd" begon werden fietsmakers Remi, Aloïs of Marcel regelrecht belegerd. Gelukkig de jongen die een oude fietsketting in de wacht kon slepen. 't Werd plots je beste vriend en je had er zelfs je dubbele Liebig chromo's of Victoria plaatjes voor over om voldoende 'pikkels' te krijgen. Op de Historia prenten werd wat zuiniger gekeken evenals op de plaatjes die je kreeg door Artis punten te verzamelen. Er waren van die handige knapen die met een doorslag het asje uit de fietsschakels sloegen om vervolgens vier schakels met een roodkoperen draad (uit een spoel van een oude radio gehaald) samen te binden. Zo werden vijf exemplaren gemaakt waarmee je het hele spel kon spelen: vangen, pakken, vangen en pakken, pak-pak van één, twee, drie, vier bikkels, vierkantje, brugje, over de haag, enz. Een eindeloos spel, zowel voor spelers als voor supporters. Er waren echte specialisten bij en hun verbluffende handigheid deed soms zelfs de meesters halt houden tijdens hun wandeling over de speelplaats. Bikkels waarin de asjes nog staken werden als inferieur aanzien, helemaal uit de boot vielen de aangekochte bikkels, dat was pas minderwaardig spul!

Als koning Winter zijn intrede had gedaan was het baantje glijden geblazen. Op een gladde ijsbaan én met klompen aan de voeten kon men wel twintig, dertig meter ver glijden. Met die

89. Gestraft.

klompen werd ook wel eens op een ander zijn hoofd geklopt of er werd mee gesmeten. Klompen waar het "leertje" aan ontbrak lieten soms pijnlijke littekens na op de wreef van je voet. 's Zomers kwamen veel jongens naar school met "zeesletsen" aan de voeten, een soort rubberen schoenen, zeer kloek en niet duur. Tijdens de wintermaanden kwam het er ook op aan goede maatjes met de meester te zijn. Dan kon het immers gebeuren dat je benoemd werd tot "kachelaanstekker" wat een hele boel voordelen inhield. Zo

mocht je kachelhoutjes halen in een grote ronde cilinder van dik karton waarin obussen hadden gezeten. Ook mocht je tijdens de speeltijd de voorraad kolen aanvullen en als je het een beetje slim aan boord legde kon je een hele speeltijd binnenblijven rond die warme kachel: een beetje werken met stoffer en blik, een beetje kolen in de kachel kieperen, enz. Bij hevige kou mochten we onze klompen rond de kachel zetten om te drogen en te warmen. Soms mocht een verkleumde leerling een poosje tegen de kachel gaan zitten.

Het was ook tijdens de zomer dat we "poerkes" gingen zoeken, voornamelijk op en rond de boerderij van Arthur Blomme en Boerke Sierens in de Kallestraat. Die "poerkes" waren tweecentimeterlange zwarte cilindertjes die van brandbommen afkomstig waren en die zich leenden voor allerlei amusement: rookwolken maken, ondergrondse ontploffingen veroorzaken, blikken dozen of afgesloten flessen doen uiteenspatten, enz. Gevaarlijk spul, dus door iedereen gegeerd. Ook vonden we wel eens kogels waar we de kop afhaalden en het poeder uit de huls verzamelden om het vervolgens in brand te steken, dat siste nogal. Soms werd de kogel gewoon met de tanden uit de huls getrokken! Het stiekem roken was nog zo'n geliefkoosde bezigheid. Als de meester dat te weten kwam zwaaide er wat. Ontkennen alleen al maakte de sanctie des te zwaarder. Ja, 't was niet altijd met de marbels dat we speelden... Af en toe viel het soms zelf voor dat de school "geblauwd" werd. Dit had echter meestal nare gevolgen want er werd naar de afwezige leerling geïnformeerd: "Meester, ik heb hem zien op lopen 't vliegplein! Hij is niet ziek, hij wilde niet naar school komen!" De "blauwer" werd 's anderendaags duchtig aan de tand gevoeld en bedacht met een paar "kletsen". Hij mocht al blij zijn dat vader of moeder niet werden verwittigd of dat hij niet als "onwettig afwezig" werd gesignaleerd. Bellekentrek was nog

zo'n geliefkoosde bezigheid, wel niet zo gevaarlijk als "blauwen" maar toch ook niet risicoloos.

De gelukkige bezitters van een vergrootglas (wij noemden het brandglas) dat ze meestal uit een oude fietslantaarn of uit een zaklamp hadden weten te demonteren, werden jaloers bekeken. Men kon er gaatjes mee branden in stukjes celluloidfilm die in een pakje 'sieken' ofte kauwgom staken , je kon er de zwarte handvaten van een fiets mee in brand steken, je kon er een sigarettepeukje mee doen smeulen, enz., enz. Het was een echte schat die bijna nooit werd geruild.

Er gebeurde nog heel wat meer tijdens onze lagere schooltijd, eigenlijk te veel om het allemaal op te schrijven. Hoe intenser men zijn geheugen raadpleegt, des te meer gebeurtenissen en voorvallen uit het verleden aan de oppervlakte komen. Zo zie ik de hele school nog staan kijken naar de Ronde van Frankrijk die hier in de voormiddag van 9 juli 1954 voorbijreed. Wij keken verbaasd naar de sliert reclamewagens die zomaar van alles en nog wat uitstrooiden. Wij grabbelden naar snoepjes, reclamefolders, luciferdoosjes,enz. enz. Het was een hels spektakel: toeterende auto's met brandende lichten, snerpemde remmen, sirenes die loeiden en een massa mensen . En daar waren dan de ridders van de weg. We roken hun massageolie, zagen hun blinkende fietsen en ... weg waren ze. Het geraas, gehuil en geloei verdween even snel als het gekomen was. Adegem werd weer Adegem.

Op een andere keer trokken we met de hele school te voet naar Maldegem om er in de Schouwburg de film Jeanne D'Arc bij te wonen waarin Ingrid Bergman een van haar mooiste rollen neerzette (maar dat wisten we toen nog niet). Het was een onvergetelijke film die onze jeugd tekende. Wat een heldhaftigheid! Wat een moed! En dan die beelden van de brandstapel. We droomden er dagenlang over. Af en toe draaide er ook een film in de zaal D'Havé. Meestal een of andere missiefilm waarvoor 5 fr moest worden betaald. Om de een of andere reden kregen wij van thuis geen 5 fr mee, Meester Transon echter knipoogde eventjes en liet ons passeren zonder betalen. Om nooit te vergeten.

Een andere evenement waren de wandelingen. Deze werden 's morgens door de meester aangekondigd, kwestie van een "pul" gevuld met water of met "kalisse" mee te kunnen brengen want de wandelingen werden meestal georganiseerd als het snikheet was. Deze keer gingen we naar de watertoren die in opbouw was. Het was een drukte van jewelste daar boven op de Kampel. Er was een heel diepe put gegraven waarin mensen als mieren aan het werk waren. De meesters gaven een beetje uitleg en praatten met de werklui. Dat duurde wel even en ondertussen lummelden wij wat rond, "kitse" spelen of pakkertje. Binnen de kortste keren bezeerde er zich iemand aan de prikkeldraad. Hevig bloedend naar de meester die hem een schudding gaf in plaats van enige hulp of medelijden . Als straf mocht het slachtoffer in de graskant gaan zitten. Een andere wandeling ging naar Celie. Terwijl de meester zich tegoed deed aan een glas bier in de herberg speelden wij op de vaartberm. Schrik dat er iemand in het water zou tuimelen had onze onderwijzer blijkbaar niet. Wilfried D'Hoore die daar vlakbij woonde mocht naar huis. "Wat 'n gelukzak', dachten wij.

Op een keer was het zo heet dat het zelfs te warm was om te gaan wandelen. De meesters verzamelden onder het afdak (waarboven

de kachelhoutjes werden bewaard) en zaten er op een stoel naar het spel van de bengels te kijken. Spel is veel gezegd, praktisch iedereen hing, zat of lag. Plots mochten er enkele jongens van 't zevende en 't achtste mee met meester De Schepper die toen naast de school woonde. Na een poosje kwamen zij terug met ik weet niet hoeveel emmers, gevuld met fris water. Eén voor één mochten wij er enkele handvullen van drinken. Het overschot werd over de joelende kinderen gegooid. Wat hadden meesters én kinderen 'n dolle pret.

Het geneeskundig onderzoek bezorgde ons dan weer kopzorgen. Welke dokter zou het zijn? Den Duc (dokter Du Caju) of Prest (dokter De Prest)? Meest benauwd waren we van dokter Du Caju die rook naar sigaretten en zo'n zwarte blik had. We stonden in de rij en één voor één stapten we het lokaaltje van de bibliotheek binnen. Onze meester noteerde wat de dokter hem in koeterwaals dicteerde. Eerst kwamen de tanden aan de beurt, en daarna de lagere regionen. Hoe lager de dokter kwam, hoe zenuwachtiger wij werden. Tenslotte klonk het : "Laat maar zakken!" Langzaam lieten we onze broek zakken en de dokter beval: "Blaas eens op uw hand" wat door de meesten verkeerd werd begrepen en zij gewoon eventjes op de hand bliezen wat de dokter nogal nerveus maakte. We voelden ons opgelucht als we ervan af waren.

Het gebeurde ook wel eens dat alle leerlingen een injectie kregen tegen een of andere kinderziekte. Wat een drama's zich toen afspeelden! Er werden er wit of rood, sommigen wankelden, anderen sloegen aan het huilen, enkelen lieten zich als lammeren ter slachtbank leiden, nog andere moesten door twee meesters in bedwang worden gehouden, enz.,enz. Het waren memorabele dagen voor zowel voor meesters als leerlingen.

Nu is het precies 44 jaar geleden dat we onze eerste stapjes op de "grote koer" zetten. Sindsdien hebben we allemaal een lange weg afgelegd. Een halve eeuw is niet niets. Sommigen onder ons hebben mogen verder studeren en hebben "het ver gebracht" zoals dat wordt gezegd. Anderen hadden het geluk niet om te mogen verder studeren en moesten na het verlaten van de lagere school onmiddellijk aan de slag: ook zij kenden succes in hun zaak of op hun werk. Allemaal probeerden we iets van ons leven te maken en elk deed dat op zijn eigen manier, met zijn eigen talenten en naar eigen "godsvrucht en vermogen". We wensen dat al diegenen die eens in het "dorp buiten de wereld" school liepen nog vele lange jaren van het leven mogen genieten . Af en toe zullen we nog eens terugdenken aan die school waaraan we allemaal goede en minder goede herinneringen hebben . Stilaan zullen ook wij onze gesprekken beginnen met : "In onze tijd was zus of zo en veel beter" Hoe verder iets van ons in de tijd verwijderd ligt hoe beter en aangener het ons voorkomt . Bedenk dat ook dit van alle tijden is en dat de kinderen die nu in het eerste leerjaar zitten binnen vijftig jaar op dezelfde manier zullen redeneren. Tijden veranderen , de mens echter blijft steeds dezelfde en iedereen wil en heeft recht op zijn stukje hemel op aarde. Dat wensen wij U allemaal toe...Ad multos annos.

oktober 1992

Hugo Notteboom

15/15